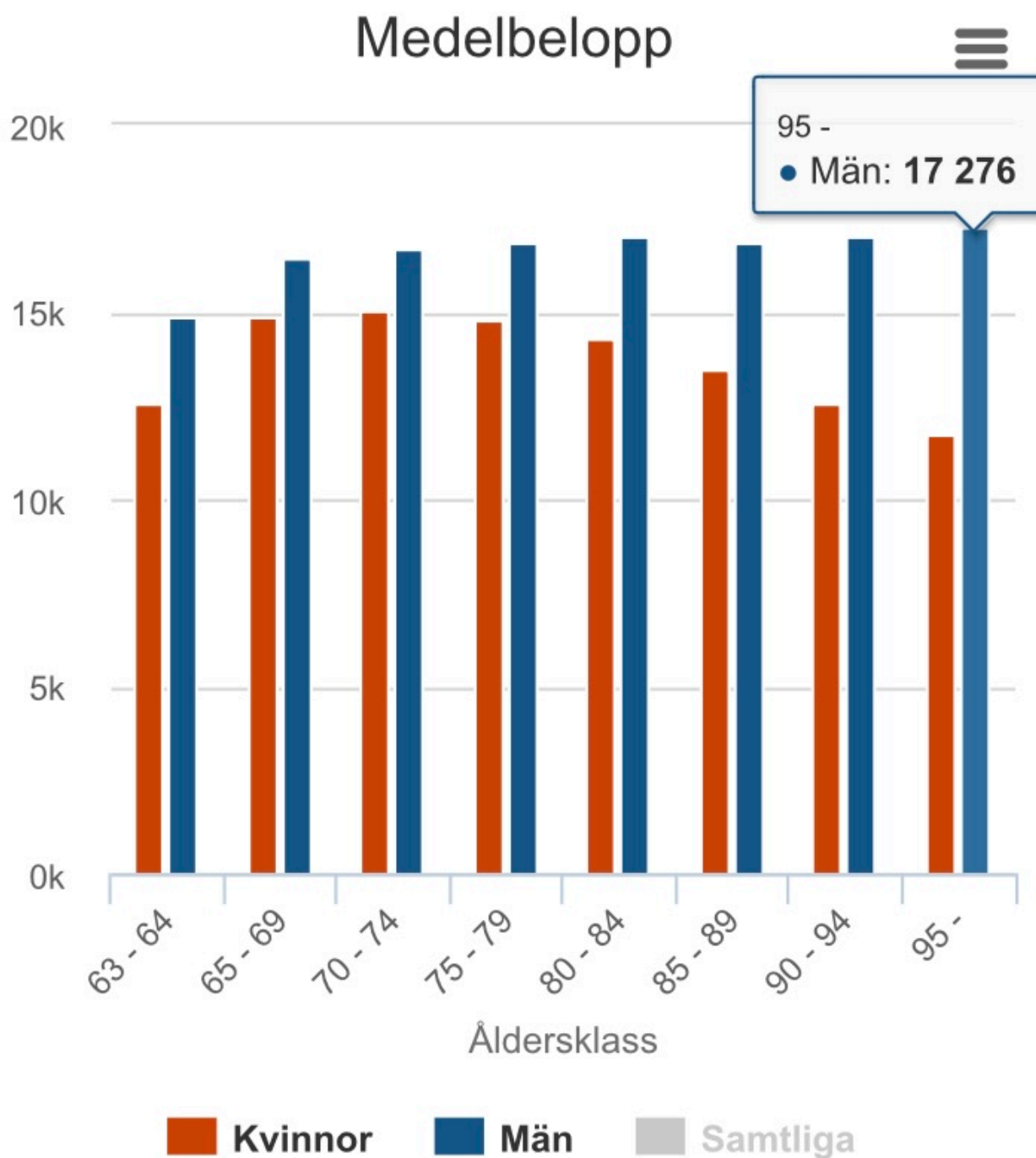

Omsorg dubbel akilleshäls för kvinnor i Sverige

Sverige har ett större pensionsgap mellan kvinnor och män än andra länder i Norden. Till stor del beror det på att den så kallade "livsinkomstprincipen" dominerar här. Kvinnor förlorar också på att de gör mer av både betalt, och obetalt omsorgsarbete.

Det finns en orättvisa till följd av hur det svenska pensionssystemet ser ut och fungerar. En relativt tystlåten orättvisa som sällan tar plats i media. Orättvisan kan ändå antas kunna bli något mer uppmärksammas framöver i takt med att den demografiska gruppen pensionärer i Sverige stadigt växer.

Inom Norden är det så kallade "pensionsgapet" (skillnader i pensionsnivåer mellan kvinnor och män) som [allra störst i Sverige](#). De stora skillnaderna i pensionsinkomster mellan könen har samtidigt beskrivits som svåra att rättfärdiga. **Eric Brandstedt & Bengt Brülde** har menat att [ingen rimlig förtjänstprincip](#) kan berättiga de skillnader vi ser. För att illustrera dessa visar tabellen nedan [Pensionsmyndighetens månadsbetalningar](#) under januari månad 2024. Tabeller från 2023 och 2022 visar samma sak: att kvinnors pensioner stadigt minskar från 80 års ålder, medan mäns ligger kvar på ungefär samma, betydligt högre nivå.

Ojämställdheten beror på att pensionssystemet i uträkningen av vem som ska få vad i månatlig pensionsinkomst utgår från vad medborgarna haft för "livsinkomster". Detta kallas *livsinkomstprincipen* och innebär att den som tjänat mest fram till pensionen också får mer pengar att röra sig med och leva på som pensionär. Argumentet för upplägget har varit och är att det ska "löna sig att arbeta".

I SOU-rapporten [Minska gapet – Åtgärder för jämställda livsinkomster](#) konstaterar författarna att "oavsett hur vi räknar så landar vi i ett miljongap i livsinkomster mellan kvinnor och män". Kvinnor och mäns livsinkomster påverkas i hög grad fortfarande av att kvinnor i högre grad än män ägnar sig åt omsorg. Omsorgsgivande, både det betalda inom vård- och omsorg, och det obetalda i form av barnomsorg, anhörigvård och andra typer av omsorg, är av ondo ur ett strikt ekonomiskt perspektiv. Det finns sedan länge en både klarlagd och tydlig koppling mellan kvinnors omsorgsgivande och ekonomiska resurser. Kvinnor jobbar i högre grad också deltid, tjänar i regel mindre och hamnar efter i löneutveckling.

Omsorgsgivande blir till kvinnors ekonomiska akilleshäls både under och efter arbetslivets slut – om vi utgår från Sverige. Som kontrast har Island en långt mer jämställd fördelning av pension, vilket forskare menat beror på att man där inte är lika fixerad vid "livsinkomster".

Abatemarco, Lagomarsino & Russolillo är forskare som [studerat pensionsgap inom nio olika europeiska länder](#). De beskriver jämställdhet som en viktig moralisk och social fråga som också har med inkludering och hållbar ekonomisk tillväxt att göra. Jämställdhet avhandlas även lite försiktigt i en av Pensionsmyndighetens egna [rapporter om "framtida vägval"](#):

(...) Som Pensionsmyndigheten tidigare framfört kommer mer jämställda och jämlika pensioner alltid med ett pris – i praktiken handlar det som regel om att på olika sätt försvaga livsinkomstprincipen eller att förändra det egna arbetsutbudets koppling till pensionen. Åtgärder för mer jämställda och jämlika pensioner är alltså ofta ett vägval mellan den hittills vägledande livsinkomstprincipen och pensioner som i mindre grad beror på inbetalda pensionsavgifter.

Enkätundersökningar av svenskars attityder till landets myndigheter visar år efter år på ett kvinnligt missnöje med

Sveriges pensionssystem. Männen uppger sig på samma gång långt mer nöjda. Här kanske filosofen **John Rawls** teori om rättvisa kan vara hjälpsam som tankefigur? Rawls menar att det finns principer som varje rationell och moralisk person måste ansluta sig till och ställer frågan:

Om du befann dig i en situation där du inte visste hur det skulle gå för dig i livet, vilken rättviseprincip skulle du då välja?

Text: Mimmi Schröder

Bild: [Mabel Amber, who will one day](#) från [Pixabay](#)